

Asbjørn Wahl: Graditi progresivna savezništva

<http://commons.mi2.hr/?p=74>; Objavljeno Studeni 5, 2012.

Socijalni konflikti u Europi uvelike su se intenzivirali tijekom posljednjih nekoliko godina uslijed financijske krize. Radnički i sindikalni pokret nalaze se u defanzivi otkako je oko 1980. godine krenula neoliberalna ofanziva. Ravnoteža moći u našim društvima u posljednjih trideset godina značajno se premjestila s rada na kapital, s demokracije na tržišne sile. Došlo je vrijeme da se odupremo, da izgradimo široka društvena savezništva i revidiramo naše strategije i taktike.

U ovom članku pobliže ću razmotriti trenutnu situaciju, pozabaviti se problematikom izgradnji savezništava i prvenstveno sažeti neka od iskustava koja smo imali u izgradnji savezništva u Norveškoj. Moje je polazište da je društveni razvitak pitanje moći, društvene moći – i snage. Ako nismo sposobni mobilizirati dovoljno društvene moći da podupre naše mnogobrojne izvrsne zahtjeve, oni će na kraju ostati tek puste želje.

Trenutna situacija

Situacija u Europi trenutno se razvija od lošeg na gore. Sada smo nakon financijske krize suočeni i s krizom javnog duga koja se, pak, postupno pretvara u duboku socijalnu i političku krizu. Ako tome dodamo ekološku i klimatsku krizu, scenarij budućnosti postaje poprilično dramatičan.

Možda smo trebali očekivati da će financijska kriza rezultirati strožom regulacijom financijskog kapitala i okončanjem neoliberalnih eksperimenata koji su tako snažno doprinijeli krizi. Međutim, dogodilo se upravo suprotno: neoliberali još uvijek i politički i financijski vode igru. Uspjeli su uspostaviti hegemoniju svoje interpretacije krize. Više nije kapitalistička kriza ta koja je dovela do kaosa, već obični ljudi koji su živjeli preko vlastitih mogućnosti! Stoga radnici i umirovljenici moraju platiti račun – nakon što su njihove vlade spašavale financijske institucije i spekulante. To je dovelo do reakcionarnih i antisocijalnih politika štednje diljem Europe koje su pratili snažni napadi kako na sindikate, tako i na nadnice, mirovine i socijalne usluge.

Jedan od razloga za takav razvoj događaja preslab je otpor sindikata i društvenih snaga u Europi. Dokle god ne uspijemo promijeniti ravnotežu snaga u društvu, neoliberali će i dalje provoditi svoju tihi revoluciju (kako je predsjednik Europske komisije José Manuel Barroso okarakterizirao trenutne napore da se dodatno od-demokratizira i preuzme kontrola nad ekonomskim upravljanjem u EU). Nadnice u javnom sektoru već su srezane u deset zemalja-članica, a kolektivni sporazumi suspendirani političkim naložima – bez pregovora s nadležnim sindikatima. Dok poslodavci i vlade time posve raskidaju poratne politike konsenzusa, mnogi sindikati još uvijek se grčevito drže iluzije da socijalno partnerstvo funkcionira pa bi razumni poslodavci trebali biti uvjereni našim argumentima. Međutim, taj se konsenzus zasnivao na specifičnoj ravnoteži moći koja se značajno premjestila tijekom

neoliberalne era posljednjih trideset godina. Ono što se trenutno događa jest bjesomučna interesna borba i svi nas znakovi upućuju na to da će se sukobi samo nastaviti zaoštravati. Nalazimo se pod napadom i moramo hitno uzvratiti.

Izgradnja savezništava

Kako bismo se suprotstavili napadima, moramo promijeniti orijentaciju svojih sindikata i izgraditi široka društvena savezništva ne bismo li povećali našu snagu. Borba je to za moć, a ta borba mora biti politička (ne stranački politička, već politička u smislu usmjerenosti na društveni razvitak u širokom smislu). Cilj je proširiti društvenu bazu naše borbe. Kako bismo to ostvarili, morat ćemo proširiti perspektivu naših politika i zahtjeva.

Savezništva se mogu mijenjati u skladu sa situacijom i ciljem naše borbe. U trenutnoj situaciji, u kojoj su sami temelji naših socijalnih postignuća izloženi napadu, presudna su upravo široka društvena savezništva. Drugim riječima, moramo detektirati interese koje dijelimo s drugim skupinama u društvu. Dakle, naša politika savezništva treba se izgraditi na klasnim analizama i praksi, a ne praznoj retorici i ispraznim proklamacijama.

Kao prvo, moramo ojačati naše zajedništvo unutar sindikalnog pokreta, tj. u samoj radničkoj klasi, tako da prevladamo podjele na javno i privatno, proizvodnju i uređ, stručno i nestručno, radnike i uslužne profesije, zaposlene i nezaposlene, kao i formalni i neformalni rad. Kao drugo, trebamo graditi savezništva među klasama i slojevima, primjerice sa značajnim dijelovima srednje klase, seljaštva, omladine i žena koje se može mobilizirati za zaštitu socijalnih prava i socijalni napredak. Kao treće, važni saveznici su progresivni pripadnici akademske zajednice i istraživači, NGO-i te organizacije i kampanje koje imaju svijest o širem društvenom kontekstu. Kao četvrto i posljednje, zbog zabrinjavajuće klimatske krize moramo uspostavljati savezništva s onim segmentima ekološkog pokreta koji imaju svijest o socijalnim konfliktima.

Norveška iskustva

U Norveškoj već godinama gradimo savezništva između sindikata i drugih organizacija i pokreta. Jedno savezništvo kojeg ja predvodim je Kampanja za socijalnu državu koju je 1999. pokrenulo šest sindikata u javnom sektoru. Postupno smo rasli, prvo unutar sindikalnog pokreta, a zatim isto tako među drugim organizacijama poput organizacija umirovljenika, seljaka, društveno isključenih skupina, korisnika socijalnih usluga, žena i studenata. Sve u svemu okupili smo organizacije s više od milijun članova, što uopće nije loše u zemlji od niti pet milijuna stanovnika. Naravno, da su te organizacije uključene na različitim razinama, no čak i podrška onih pasivnijih puno pomaže u pogledu legitimacije u društvenoj borbi.

Do općih izbora 2005. to savezništvo, a u suradnji s drugim organizacijama i širokim sindikalnim pokretom, uspjelo je promijeniti političku situaciju u Norveškoj. Klima za promjenu bila je povoljna jer je tadašnja vlada desnog centra bila krajnje nepopularna zbog svojih politika privatizacije i deregulacije. K tome, glasači su četiri godine ranije teško kaznili

Laburističku stranku koja je zbog svog pomaka udesno dobila najnižu podršku na izborima od 1924. godine što nam je dalo priliku da Laburističku stranku pomaknemo ulijevo te u koaliciju sa Socijalističkom lijevom strankom i Strankom centra. Uslijed tog pritiska sve tri stranke vodile su kampanju zasnovanu na antiprivatizacijskoj platformi, dobile su izbore i formirale vladu baziranu na najprogresivnijoj političkoj platformi u Europi.

Što nezavisniji – to političniji

Možemo detektirati tri stupa koja su doprinijela tom uspjehu:

1. Fokus na alternativne analize – pogled koji polazi u sagledavanju trenutne situacije polazi od kritike sistema.
2. Izgradnja novih, širokih i netradicionalnih savezništava.
3. Razvoj konkretnih alternativa privatizaciji i komercijalizaciji.
4. Razvoj sindikata kao nezavisnih političkih aktera.

Ovi su koraci doprinijeli polarizaciji borbe između desnice i ljevice, nešto što je ljudima ponudilo jasne političke alternative i pomoglo u mobilizaciji za progresivnu promjenu.

Godine 2005. crveno-zelena vlada u Norveškoj krenula je s provođenjem čitavog niza progresivnih politika. Međutim, kako je vrijeme prolazilo, a pritisak pokreta slabio, vlada je počela klizati natrag na stare političke pozicije. Iako je velik dio sindikalnog pokreta postao politički neovisniji o Laburističkoj stranci, ostali su bili prelojalni da bi se suprotstavili i održali pritisak u trenutku kada je socijalna prava slabila i podrivala “njihova” vlada. Upravo zbog tog pomaka udesno tradicionalnih socijaldemokratskih/socijalističkih stranaka nužno je da sindikati u trenutnoj situaciji postanu politički neovisniji i preuzmu širu političku odgovornost.

Zasad smo vidjeli tek početak socijalne i političke krize u Europi. Drugim riječima, sada je trenutak da sindikati koji su staromodni, koji se boje novih savezništava, koji se boje gubitka kontrole, koji su u braku sa socijaldemokratskim/socijalističkim strankama i zarobljeni u nepokolebanj vjeri u socijalno partnerstvo – revidiraju svoju poziciju. Društveni otpor politikama štednje intenzivira se diljem Europe, ali nedostaje europska koordinacija i vodstvo. Moramo poduprijeti one koji se bore i slijediti njihov primjer. Moramo preokrenuti defanzivu u ofanzivu. U moći je sve – ne samo u obraćanju moći, već preuzimanju moći – ako želimo zaustaviti trenutni razvoj događaja prema sve više autoritarnoj i antisocijalnoj Europi.

(Ovaj članak preuzet je s internetskih stranica [Asbjørna Wahla](#), a izvorno je objavljen u [Global Labour Column](#), br. 65 – 2011 i prenesen u mnogobrojnim drugim izdanjima – uključujući [Social Europe Journal](#), 11. srpnja 2011. Na njemačkom je objavljen u časopisu DGB-a [Gegenblende](#), 23. kolovoza 2011., a na španjolskom u CCOO-ovom časopisu [Tribuna](#), br. 11, listopad 2011.)

S engleskog preveo Tomislav Medak